

POSUDEK *DIPLOMOVÉ* PRÁCE

Typ posudku: oponentský

Autorka práce: Adéla Roedlová

Název práce: Co pro ženy znamená stáří a stárnutí?

Vedoucí práce: prof. PhDr. Hynek Jeřábek, CSc

Oponent: doc. Milan Tuček, CSc

Navržené hodnocení: *dobře*

Zdůvodnění Vašeho hodnocení práce (zejména výhrad a kritických připomínek) rozepište podle níže uvedených kritérií.

1. Je cíl práce (výzkumná otázka) jasně formulován a odpovídají mu závěry? Je práce vhodně strukturována?

I když jsou výzkumné otázky jasně formulovány a z nich logicky vyplývá, jaká metodologie může vést k jejich zodpovězení, omezení tématu stárnutí pouze na ženy nepovažuji za dostatečně zdůvodněné. Určité pochybnosti mám i o tom, že převážná část práce (přehled výzkumů) je věnovaná seniorům a nikoliv vlastnímu stárnutí. Práce má přehlednou strukturu, jednotlivé části textu na sebe navazují. Závěrečná zjištění víceméně naplňují cíl práce.

2. Opírá se autorka o dostatek literatury relevantní tématu práce? Využívá i cizojazyčné texty?

Autorka se, co se týká tematiky staří, opírá především o domácí texty. Vysvětluje to tím, že stárnutí v Česku má nepochybně určitá národní specifika (věk odchodu do důchodu, výše důchodů, formy péče o seniory) – nemyslím si, že situace v Česku je až tak odlišná, aby nebylo možno využít i cizojazyčné texty. Co se týče odkazů v oblasti metodologie, tak je zjevné, že autorka má dostatečný přehled právě v oblasti cizojazyčné literatury. Výzkumná technika, kterou použila v kvalitativním výzkumu, není, pokud je mi známo, v ČR příliš známá.

3. Jaká je kvalita použitých dat nebo zdrojů (včetně jejich výběru, sběru a popisu) a metod jejich analýzy?

V druhé kapitole autorka uvádí výsledky řady výzkumů provedených v posledním desetiletí v ČR. Přehled sice podává určité informace o názorech dospělé populace i samotných seniorů, ale vesměs v rozměru, který se výzkumných otázek týká jen velice zprostředkovaně. Z uvedených tabulek, grafů není zcela zřetelné, zda jde o vlastní výpočty, nebo o převzaté výsledky. Sekundární analýza dat vlastně není provedena (ve smyslu využití dat k testování hypotéz, které by potvrdily některé převzaté teze či vlastní úvahy). Informace o datových souborech považuji v některých případech za nedostatečné (je zde obvykle odkaz na Datový archiv – jsou sice uvedeny název výzkumu, velikost datové souboru, rok realizace a jednoslovná informace o výběru, ale to je asi všechno. Považoval bych za potřebné uvést širší informace (realizátor, projekt, tématické okruhy...) a také bych očekával nějaké zhodnocení kvality přejímaných dat. Mám i určité výhrady k prezentaci – myslím, že je obvyklejší uvádět procenta než absolutní četnosti (grafy). Pro tuto část platí stejná pochybnost

jako u zřeknutí se cizojazyčné literatury. Proč nejsou zmíněna, či analyzována nějaká data z jiných zemí.

Vlastní výzkum metodou ZMET (technika vyvolávání metafor – technika je podrobně diskutována) byl realizován na dvou podsouborech informátorek. O postupu výběru se dozvíme jen, že bylo zohledněno vzdělání, sociální status, rodinný status a velikost bydliště (chybí ovšem informace, jak byly tyto parametry zohledněny). Nevyčteme to ani z přehledu informátorek, který je v příloze. Autorka hodnotí soubor oslovených komunikačních partnerek jako odpovídající běžné populaci. Pokud se podíváme na socioprofesionální složení žen do 60 ti let, tak zcela chybí ženy s manuálními profesemi. U starších respondentek tato informace chybí. U starších respondentek vdov chybí informace, zda nežijí s partnerem. O vzdělání, bydlišti informace chybí. Za nedostatečné považují zdůvodnění, proč byly oproti zamýšleným třem věkovým kohortám šetřeny pouze dvě. Také rozšíření dat o tři rozhovory s pracujícími důchodkyněmi provedené jinou technikou nepovažují za zcela odůvodněné

I když technika ZMET je podrobně popsána, tak ve výsledcích (metafory) se až tak neobjevuje. I když krok vlastního výběru obrázků, které informátorky tak či onak vztahují ke stárnutí a stáří je nepochybně nosný nápad, tak podle mne rozbor výběru obrázků jejich komentování, mělo být hlavním přínosem zvoleného postupu. O obrázcích (od dvou respondentek) se vlastně dozvíme jen z přílohy. Takže analýza rozhovorů je zcela obvyklá prezentace úryvků z provedených rozhovorů.

4. Jaká je kvalita argumentů, o něž autorka opírá závěry, k nimž dospěla?

Kvalita argumentů souvisí s výše uvedenými nejasnostmi okolo sekundárních analýz a vlastního kvalitativního výzkumu. Myslím, že inspirativní technika ZMET, mohla přinést daleko hlubší zjištění, než autorka uvádí.

5. Jsou v práci autorova/autorčina tvrzení a zjištění jasně odlišena od tvrzení a zjištění převzatých?

Jak jsem uvedl v bodě věnovaném kvalitě dat a zdrojů, nedovedu zřetelně odlišit, zda jde o sekundární analýzu dat nebo o převzatá zjištění. Závěry z kvalitativního výzkumu jsou pochopitelně původní a podložené provedeným rozbořením rozhovorů.

6. Jaká je úroveň odkazového aparátu, jazyka a dalších formálních náležitostí?

Formální náležitosti jsou dodrženy. K jazykové a slohové stránce nemám větší výhrady: práce se velmi dobře čte.

7. Jiné přednosti a/nebo nedostatky, které neodpovídají výše uvedeným kritériím (jsou-li jaké).

Text v metodologické části podle mne zbytečně uvádí řadu učebnicových pravidel vztahujících se k realizaci kvalitativních výzkumů, k etice výzkumné práce atd. Nedovedu si představit, že by končící magisterská studentka provedla výzkum, ve kterém by tato pravidla nějak vědomě narušila či obešla. Řada uváděných principů má navíc velice specifický charakter např. požadavek „zajištění spravedlnosti“.

8. Náměty na diskuzi při obhajobě práce.

-V úvodu práce na samém začátku je zmíněn „kult mladí“ jako základní inspirace pro volbu tématu. Proč toto téma bylo zcela opuštěno ve formulaci výzkumných otázek. Jak je možné, že nebylo zmíněno v provedených rozhovorech.

-Nemyslím si, že stárnutí mužů je až tak odlišné není zcela zřejmé, jak z citace uvedené na str.4, lze odvodit zásadní genderovou odlišnost. V čem tedy je, podle autorky, zásadní rozdílnost mezi ženami a muži ve vnímání stáří. Např. na obrázcích v příloze se objevují často staří muži.

Celkové hodnocení práce:

Téma práce je nepochybně vysoce aktuální a autorka se pokusila jej uchopit pomocí fenomenologického přístupu. Ve vlastním výzkumu aplikovala interpretačně náročnou techniku. I když nelze říci, že by se cíl práce nepodařilo naplnit, tak práce nepodává dostatečně ucelený a promyšlený výklad. Práci doporučuji k obhajobě s hodnocením dobře vzhledem k řadě výhrad a námitek, které jsem uvedl výše.

Datum:

Podpis: